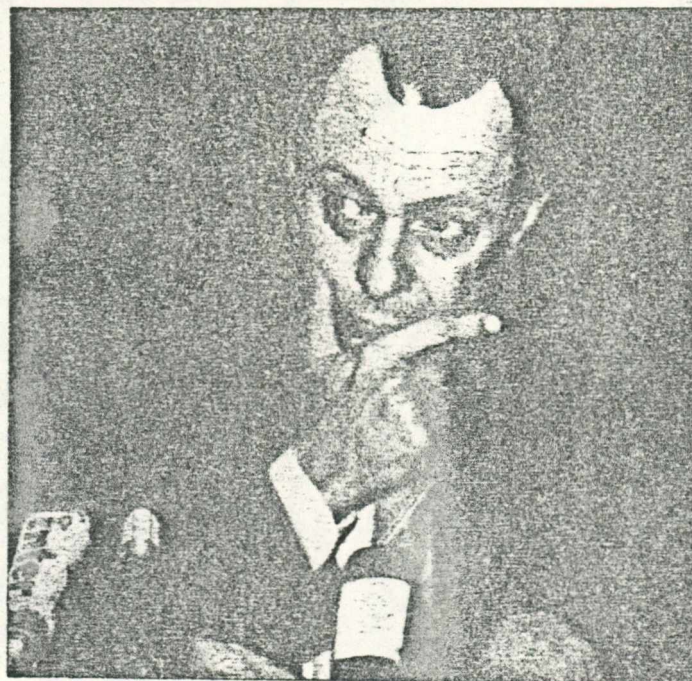

Προτάσεις και ερωτήματα για ένα άλλο μοντέλο ανάπτυξης

Δίπλα, Μισέλ Ροκάρ. Δεξιά,
Σοσιαλιστές και Κομμουνιστές
συζητούν για την κυβερνητική
συνασπισμού

Του Michel Rocard *

ΠΙΣΤΕΥΩ ότι είναι χρήσιμη και αναμφισβήτη-
τα γόνιμη η προσπάθεια που έχουν αναλάβει
ορισμένοι από εμάς για να αποκαταστήσουν την έν-
νοια του δημοκρατικού καθεστώτος. Δεν καταφέ-
ρω όμως να πεισθώ ότι αυτό είναι αρκετό για να
προσδιορίσει τον Σοσιαλισμό σήμερα. Η φιλοδοξία
μας δεν περιορίζεται απλά σε έναν τρόπο οργάνωσης
των δημόσιων εξουσιών. Αποδίδεται σε έναν διαρκή
κοινωνικό μετασχηματισμό, τόσο μέσα από τη συλ-
λογική διαπραγμάτευση, όσο και μέσα από το θεσμι-
κό πλαίσιο. Σήμερα, όπως είναι φανερό, δεν έχουμε
τη δυνατότητα να προχωρήσουμε στο δάθος των
πραγμάτων. Θα περιορισθώ απλώς να διατυπώσω
ορισμένες παρατηρήσεις που μου φαίνονται πολύ
ουσιαστικές σε ό,τι αφορά τον προσδιορισμό της
ταυτότητάς μας.

Πρώτη παρατήρηση: Η έννοια του προγράμματος
δύσκειται σε κρίση. Οι Γάλλοι αντιμετωπίζουν με
δυσπιστία - και έχουν κάθε λόγο να το κάνουν -
αυτούς που υπόσχονται υπερβολικά πράγματα. Ο
Σιράκ, αυτή τη στιγμή, το αντιλαμβάνεται, το μαθαί-
νει. Η μελέτη της κοινής γνώμης έχει πια φθάσει σε
ένα τεχνικό επίπεδο, αρκετά ικανοποιητικό, και
μπορούμε να γνωρίζουμε όλο και περισσότερο αυτό
που περιμένουν οι Γάλλοι από τους κυβερνήτες τους.
Δεν έχουν πια καμιά εμπιστοσύνη στους καταλόγους
υποσχέσεων, των οποίων η πραγματοποίηση παρα-
πέμπεται σε περιόδους συνήθως πολύ απομακρυσμέ-
νες από τη στιγμή που διατυπώθηκαν. Όχι.

Περιμένουν από τους κυβερνήτες τους πρώτα απ'
όλα αποτελεσματικές αντιδράσεις στο νέο γεγονός,
στο αποδεκτό, του οποίου η συνύπαρξη και η ορ-
γάνωση είναι το κύριο χαρακτηριστικό της πολιτικής
μας: της από την τιμή του πετρελαίου έως την τιμή
του δολαρίου, τις τρομοκρατικές ενέργειες, τις μεγά-
λες φυσικές καταστροφές ή τα οικονομικά σκάνδα-
λα.

ΑΥΤΟ που οι Γάλλοι περιμένουν πάνω απ' όλα
είναι ένας ορισμένος τρόπος διακυβέρνησης.
Τίποτα δεν τους ενοχλεί περισσότερο από την κυβερ-
νητική αυταρέσκια: το πολιτικό δεν μπορεί να τα
κάνει όλα και το γνωρίζουν καλά. Προκύπτει έτσι
για τους πολιτικούς υπεύθυνους, αλλά και για τα
πολιτικά κόμματα, η ανάγκη να έχουν επίγνωση των
ορίων μας. Προκύπτει μία υποχρέωση σεμνότητας,
μία από τις απαραίτητες προϋποθέσεις της εμπιστο-

σύνης. Άλλωστε η πολιτική δεν είναι υπεύθυνη για
την ευτυχία των Γάλλων. Μονάχα οι οικονομικές και
κοινωνικές συνθήκες είναι οι ελάχιστοι παράγοντες
αυτής της ευτυχίας.

Η κοινή γνώμη περιμένει κατά ένα επιτακτικό τρό-
πο να μην της διηγούνται παραμύθια, να της λένε την
αλήθεια για ό,τι συμβαίνει. Ζητεί από τους ανθρώ-
πους που έχουν την ευθύνη της διακυβέρνησης της
χώρας να διατηρήσουν την έννοια του μακροπρόθε-
σμου, της κυβερνητικής δράσης μέσα στη διάρκεια,
της ανάγκης να προετοιμασθεί η χώρα γι' αυτόν τον
21ο αιώνα, ο οποίος προμηνύεται φοβερός. Θα τολ-
μούσα ακόμα να πω ότι οι Γάλλοι ζητούν να μην τους
κυβερνούν πολύ. Να σέβονται την αυτονομία τους,
την ελευθερία δράσεως, διαπραγμάτευσης και συμ-
φωνίας, την ελευθερία τους να οργανώνονται και να
δημιουργούν.

ΣΤΗΝ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ οι προτάσεις μας
επί του περιεχομένου, τα μέτρα που πιστεύουμε
ότι πρέπει να υιοθετηθούν, δεν θα γίνουν αποδεκτά
παρά μόνο σε σχέση με την πολιτική ηθική, της
οποίας εμείς πρέπει να δώσουμε το παράδειγμα. Σε
ό,τι αφορά αυτές καθαυτές τις προτάσεις μας θα
πρέπει να περνούν το λιγότερο δυνατόν τη μορφή
διοικητικών προτάσεων (να κατεβάσουμε αυτόν τον
φορο, να φορολογήσουμε αυτήν τη δραστηριότητα,
να δημιουργήσουμε αυτή τη διαδικασία εκπαίδευσης
κλπ.). Να τις διαμορφώνουμε μόνο υπό τη μορφή
κοινητών αποφάσεων, τα οποία θα επιβάλλουμε στους
εαυτούς μας και θα υποσώσουμε στην κοινή γνώμη.

ΕΔΩ ΕΙΝΑΙ που πρέπει να σκεφθούμε τις περι-
φημες αξίες μας. Μιλάμε γι' αυτές πολύ, κι αυ-
τό είναι καλό, αλλά δεν τις έχουμε, προς το παρόν
ακόμα, προσδιορίσει με έναν επαρκή τρόπο. Φο-
δούμαι, από αυτή την αποψη, μία ηθικολόγα λογο-
μαχία, τον κενό πολιτικό λόγο που από την ίδια του
την ασάφεια επιτρέπει τα πάντα. Υπέβαλα στο Συνέ-
δριο της Σοσιαλιστικής Διεθνούς το σχέδιο ενός μο-
ντέλου ανάπτυξης, διατυπωμένου με τη μορφή των
αξιών του δημοκρατικού σοσιαλισμού. Ο διάλογος
ανοίγει στο κόμμα μας. Δεν θέλω να προδικάσω τις
απαντήσεις που θα μπορούσαμε συλλογικά να δώ-
σουμε σε ορισμένα καθοριστικά ερωτήματα. Θα ήθε-
λα όμως να ανοίξω τη συζήτηση θέτοντας - όπως
κατά κάποιο τρόπο έκανα και με την ομιλία μου στη
Λίμα - ορισμένα από τα ερωτήματα αυτά και που δεν
μπορούμε πια, ούτε έχουμε τη δυνατότητα, να παρα-
κάμψουμε.

Οι έξι αξίες του σοσιαλισμού

Η ΠΡΩΤΗ ΒΑΣΙΚΗ από τις αξίες μας, και η πρώτη απ' όλες, είναι η ελευθερία. Η ιστορία μας έχει διδάξει μέσα στη διάρκεια της ότι υπάρχει μία σταθερή σχέση μεταξύ πολιτικής ελευθερίας και οικονομικής ελευθερίας. Δεν γνωρίζουμε κοινωνία χωρίς αγορά που να είναι πολιτικά ελεύθερη. Είμαστε ικανοί να προσδιορίσουμε αυτή τη σχέση και να καθορίσουμε τα όρια της;

Η δεύτερη αξία μας είναι η δημοκρατία. Σε μεγάλο βαθμό συγχέεται με την ελευθερία. Προσθέτει, όμως, σ' αυτήν τον ανταγωνισμό. Κι εδώ οικονομικός ανταγωνισμός και πολιτικός ανταγωνισμός πηγαίνουν μαζί. Διαφορετικά οι κοινωνικές διενέξεις θα κατέληγαν στην εκοπή. Είμαστε σύμφωνοι γι' αυτό το πράγμα: Η παλιά μας διαμάχη, σε ό,τι αφορά την αντιπαράθεση οικονομικού σχεδιασμού και αγοράς, έχει επιλυθεί από την ίδια την πραγματικότητα. Ποτέ όμως από τη συλλογική μας γραφή σαν κομμα.

Τρίτη αξία μας είναι η αλληλεγγύη. Η αλληλεγγύη αυτή, όμως, αφορά μόνο την κατανομή του εισοδήματος. Η αναφέρεται επίσης στη διαγύση της γνώσης και της εξουσίας; Για να μπορούμε να εφαρμόσουμε αυτή την αλληλεγγύη θα τοποθετήσουμε κυρίως τις ελπίδες μας στον κρατικό μηχανισμό, συμπεριλαμβανομένης και της κοινωνικής ασφάλισης, ή θα αποδεχθούμε και άλλες μορφές συλλογικότητας, και ίσως αυτοδιαχειρίσιμες, οι οποίες θα μπορέσουν να συνεισφέρουν σ' αυτή όλο και περισσότερο;

Η ΤΕΤΑΡΤΗ αξία αναφορές είναι τα πρωτεία του δικαίου. Η μεγάλη μας διαμάχη με τον φιλελευθερισμό είναι ότι αυτά ακριβώς τα πρωτεία ισχύουν επίσης - και θα έλεγα κυρίως - στο οικονομικό πεδίο. Ότι θα πρέπει να ηθικοποιήσουμε τον ανταγωνισμό, να καθορίσουμε τα όρια στη συγκέντρωση, να σεβασθούμε το δικαίωμα της εργασίας, να οργανώσουμε ορισμένες αγορές, να διακανονίσουμε τα κυκλώματα χρηματοδότησης, να δοθήσουμε τις δημιουργίες επιχειρήσεων, να υπολίσσουμε το παρόν με το μέλλον μέσα από την επιστημονική έρευνα και την ενθάρρυνση στην επένδυση. Όλα αυτά προϋποθέτουν κανόνες και, κυρίως, όχι «laissez-faire». Είμαστε ικανοί να προσδιορίσουμε ευκρινώς αυτούς τους κανόνες του παιχνιδιού που διαφοροποιούν τον δημοκρατικό σοσιαλισμό, τόσο από τον κομμουνισμό, μέσω της ελευθερίας και της αγοράς, όσο και από τον καπιταλισμό, μέσω από τον θρίαμβο του δικαίου πάνω στην εξουσία των ισχυρών;

Η ΠΕΜΠΤΗ αξία - γιατί στα μάτια πρόκειται πραγματικά για αξία - είναι η αποκέντρωση. ?? Ο Γκαστόν Ντεφέρ, εν ονόματι μας και εν ονόματι της κοινής μας θέλησης, άρχισε αυτή την τεράστια μεταρρύθμιση, επειδή αισθανόμαστε όλοι μαζί ότι στο επίκεντρο της χρήσης του σύγχρονου κόσμου βρίσκεται ακριβώς η κρίση του κεντρικού μηχανισμού του κράτους, με τη μορφή την οποία το γνωρίζουμε σήμερα. Μέχρι στιγμής όμως δεν έχουμε αποκεντρώσει προς τις τοπικές διοικητικές ενότητες παρά μόνο διοικητική εξουσία. Είμαστε ικανοί να οδηγήσουμε στα λογικά όριά της την άποψη που έχουμε διατυπώσει στο Συνέδριο της Βαλάνς, την εξέλιξη της κοινωνίας μέσα από τον κοινωνικό συμβιβασμό και τη συλλογική διαπραγμάτευση; Σε σημείο που η συμφωνία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων θα αντικαταστήσει πολύ περισσότερο από σήμερα τους νόμους και τους κανονισμούς.

Ο ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ απαιτεί καλύτερους κανόνες του παιχνιδιού και όχι περισσότερη διοίκηση, ίσως μάλιστα λιγότερη. Μπορούμε να καταλάβουμε όλες τις επιπτώσεις αυτής της αποκέντρωσης;

Εκτη αξία - και τελευταία προς το παρόν - ο έλεγχος της τεχνικής προόδου. Ο Σοσιαλισμός γεννήθηκε από μία τεχνικιστική σκέψη. Η οικονομία και η τεχνική στην υπηρεσία των ανθρώπων θα επέτρεπε να κάνουν τις μηχανές να δουλεύουν περισσότερο αντί για τον άνθρωπο. Κατά κάποιο τραγικό τρόπο, όμως, τη στιγμή που αυτό το όνειρο αρχίζει να γίνεται πραγματικότητα μέσα από την αυτοματοποίηση, γίνεται ταυτόχρονα εφιάλης, γιατί δεν ξέρουμε ακόμα να οργανώσουμε την κατανομή της εργασίας και τον πλούτο που δημιουργούν τα διάφορα ρομπότ.

Απέναντι στη μακρόχρονη ανεργία, η ελάχιστη κοινωνική εργασία της εργασίας είναι μία αναγκαιότητα, όσο αναγκαία είναι και μια πιο δυναμική οικονομική οδήγηση. Οφείλουμε όμως να οικοδομήσουμε από την αρχή όλη μας τη σκέψη σε ό,τι αφορά την εργασία και τον ελεύθερο χρόνο.

Οι συμπολίτες μας θα έχουν περισσότερο την αίσθηση ότι μαζί μας ξέρουν πού πηγαίνουν όταν αποδεχθούμε ικανοί να προτείνουμε στους Γάλλους έναν μικρό αριθμό μεγάλων προανατολισμών γι' όλα αυτά τα ζητήματα. Εκεί βρίσκεται και η απαραίτητη συνθήκη της επιστροφής στη νίκη.

* Ο Michel Rocard διετέλεσε υπουργός Προγραμματισμού και Γεωργίας και θεωρείται πιθανός υποψήφιος για το χρίσμα του Σοσιαλιστικού Κόμματος Γαλλίας στις προεδρικές εκλογές του 1988.